

Έξοδος: Ο λαός της Διαθήκης γεννιέται, καθώς πορεύεται στην έρημο – Προσέγγιση δια της μεθόδου Project (Ερευνητικής Διαθεματικής Εργασίας).

Προοργανωτής: Διαθήκη, Εκλογή, εμπιστοσύνη, Νόμος, Εντολή, ταυτότητα (πολλαπλή).

Ο προοργανωτής (λέξεις – έννοιες κλειδιά) αποτελούν το σημείο αναφοράς μου σε κάθε διδακτική ενότητα, καθοδηγούν το μαθησιακό στόχο μου, περιστρέφονται στο μαθησιακό στόχο και δομούν τη γνωσιολογική συνέχεια ως εφόδιο για τις διδακτικές ενότητες που ακολουθούν. Στα καινούρια βιβλία ο προοργανωτής μπαίνει εμβόλιμα -αντί στην αρχή της κάθε διδακτικής ενότητας- στο μέρος των διδακτικών δραστηριοτήτων.

1. ΤΟ ΘΕΜΑ

2.ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

3. ΟΙ ΣΥΝΕΠΑΓΩΓΕΣ

1.ΤΟ ΘΕΜΑ ¹: Η κοινή συμφωνία (Διαθήκη) μεταξύ του Θεού και ενός λαού, του Ισραήλ, με στόχο την υπηρεσία ολόκληρης της ανθρωπότητας.

1.1.ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ: Επίκεντρο της εργασίας project η εστίαση του ενδιαφέροντος στην έννοια «Διαθήκη» ως την κοινή, συνεπώς αγαπητικά ελεύθερη συμφωνία δυο αλληλοσυμβαλλόμενων μερών: του αληθινού Θεού και ενός λαού (στη συγκεκριμένη περίπτωση). Εστιάζω λοιπόν τη δουλειά της 1^{ης} ομάδας μαθητών μου στη διερεύνηση του ακόλουθου θεματικού συλλογισμού διαθεματικά:

1.1.1. Έννοια Διαθήκη: ορίζεται ως η κοινή συμφωνία μεταξύ δυο αλληλοσυμβαλλόμενων μερών. Συνεπαγωγή: Διαθήκη = δημοκρατική διαδικασία που προνοεί το σεβασμό στα συμφωνηθέντα, άρα για να συντηρηθεί το ιδεώδες της Δημοκρατικότητας συνεπάγεται η ύπαρξη διαρκούς φροντίδας, ενδιαφέροντος, ειλικρίνειας, εμπιστοσύνης και αγαπητικής επικοινωνίας μεταξύ των πρωταγωνιστών (Θεός + λαός δια του εκπροσώπου του) της συμφωνίας αυτής. Να δοθεί έμφαση στην έννοια της ευθύνης για τους άλλους, ως προϋπόθεση της εκλογής. Συνεπώς, ο Θεός ως πρωταγωνιστής (πρωταγωνιστεί επειδή αγαπά ελεύθερα) απευθύνεται με αγάπη και φροντίδα, όχι απρόσωπα –αόριστα, αλλά συγκεκριμένα, σε ένα λαό, τον Ισραήλ, τον οποίο καθιστά υπεύθυνο για ολόκληρη την συν-ανθρωπότητά του.

1.1.2. Όπως διαφαίνεται από τις παραμέτρους που θέτω, οι μαθητές της πρώτης ομάδας καλούνται να διερευνήσουν την **Αρχή της Δημοκρατικότητας** ως ανάληψη και διατήρηση συλλογικής και συνειδητής ευθύνης (πότε αυτή λειτουργεί, τις προϋποθέσεις λειτουργίας της, το ρόλο των συμβαλλόμενων προσώπων στη διατήρησή της, τα δικαιώματα ,τις ευθύνες και πάνω απ' όλα τις ευθύνες προς τους άλλους).

Π α ρ α δ ε ί γ μ α τ α¹ σ τ η ν π ρ ά ξ η:

α) Έρευνα: μέσα από δομημένο ερωτηματολόγιο² μπορούν να πραγματοποιήσουν έρευνα σε όλες τις πρώτες τάξεις του σχολείου τους για τα κριτήρια εκλογής-επιλογής των μελών των μαθητικών συμβουλίων σε κάθε τμήμα, τον τρόπο συνεργασίας τους με την τάξη ως σύνολο, τη σχολική κοινότητα κατ' επέκταση, το ρόλο, το αν, κατά πόσο και σε ποιο βαθμό οι εκλεγμένοι αντιπρόσωποι τηρούν τις υποχρεώσεις τους προς το σύνολο, τον τρόπο συμπεριφοράς τους προς την τάξη και το αντίστροφο, εισηγήσεις, προβληματισμοί, βελτιωτικές επισημάνσεις.

¹ Αναφέρω ως παράδειγμα διερεύνησης σκηνικό από τη σχολική καθημερινότητα, σεβόμενη το συγκεκριμένο μέσο στάδιο Νοητικής και Γνωστικής Ανάπτυξης των μαθητών της συγκεκριμένης ηλικίας των 13 ετών. Ανάλογα με το έμφυχο υλικό που έχω μπροστά μου ως εκπαιδευτικός, τροποποιώ τα επίπεδα των ομάδων μου. Στο συγκεκριμένο project εργάζονται τρεις ομάδες:

- Τροποποίηση επιπέδων μεταξύ και εντός των ομάδων: Μπορεί π.χ. να υπάρχουν μαθητές ικανοί να διερευνήσουν Ιστορικά, Κοινωνιολογικά, Ψυχολογικά ή ακόμα και να αποδώσουν εικαστικά την έννοια: Εκλογή= ευθύνη για τους άλλους. Αυτό επαφίεται στη διακριτική ευχέρεια του κάθε εκπαιδευτικού, ως ικανότητα αξιοποίησης με ευελιξία της πολλαπλής νοημοσύνης (ικανότητες και δεξιότητες δηλαδή) των μαθητών που έχει στην τάξη του. Βασική προϋπόθεση επιλογής των μαθητών ανά ομάδα: το ισοζύγιο δυνάμεων μεταξύ των ομάδων και η ικανότητα εσωτερικής διάδρασης (επικοινωνίας – προσφοράς) του κάθε παιδιού μέσα σε αυτές και στην κάθε μια ξεχωριστά.

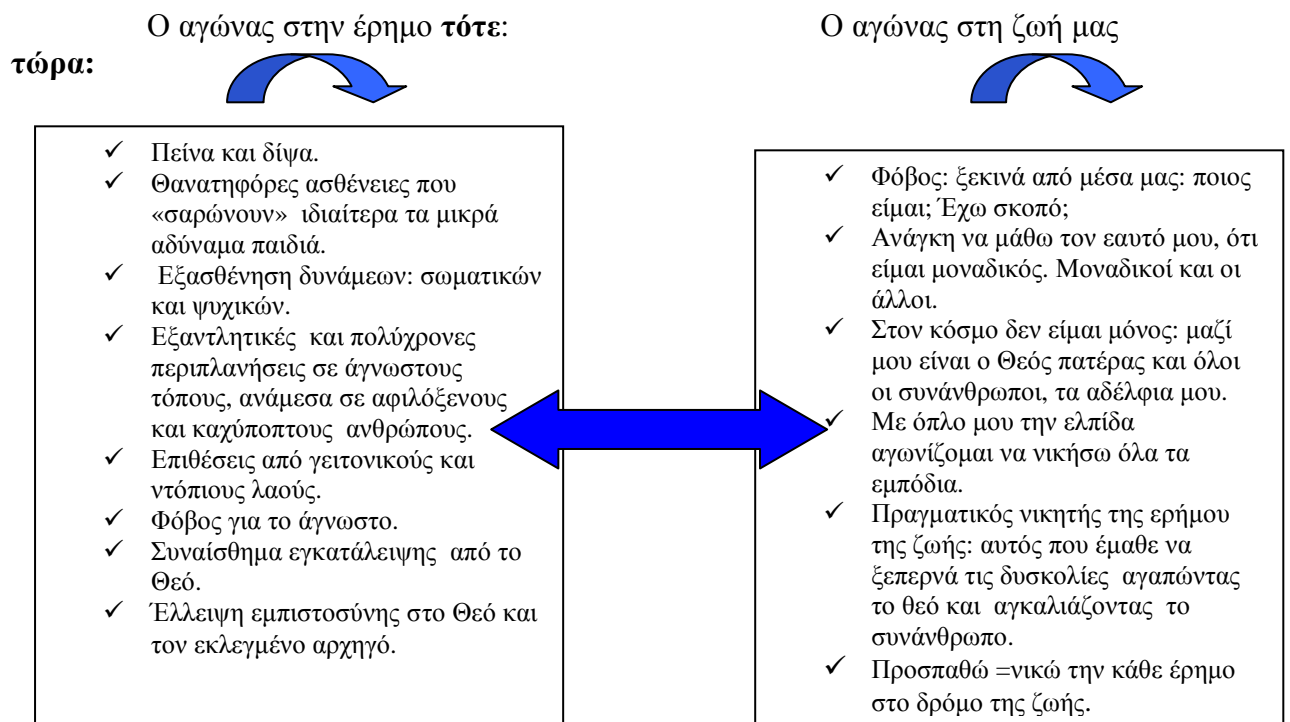
² Η έρευνα αποτελείται από τρία σημεία:

- **Το θεωρητικό πλαίσιο:** Οι μαθητές με τη βοήθεια/ εποπτεία του διδάσκοντα συντάσσουν το σκεπτικό, τους λόγους, το θεωρητικό με λίγα λόγια πλαίσιο που τους οδήγησε στη συγκεκριμένη έρευνα με θεματικό αντικείμενο τα «Κριτήρια επιλογής των συμμαθητών και συμμαθητριών μου σε ηγετικά αξιώματα της σχολικής ζωής». Το θεωρητικό πλαίσιο δεν γνωστοποιείται στους μαθητές και γενικά σε αυτούς που απαντούν ερωτηματολόγια. Αποτελεί τον «πρόλογο» στο ερευνητικό στάδιο που θα ακολουθήσει.
- Την παρουσίαση δείγματος ερωτηματολογίου (άδειο). Προσέχω πάντα τη σύνταξη των προτάσεων σε ένα ερωτηματολόγιο. Οι προτάσεις είναι **κατά κανόνα** καταφατικές: π.χ. « Εμπιστεύομαι τον καλύτερο τερματοφύλακα της τάξης μου για να με εκπροσωπεί», «Στα σχολικά συμβούλια ψηφίζουμε παιδιά που πετυχαίνουν υψηλή βαθμολογία» κ.λ.π. Φροντίζω στο ερωτηματολόγιο να διατηρείται το ισοζύγιο δηλώσεων και να υπάρχει η διαφυλική ορθή αντιμετώπιση.
- **Τα πορίσματα:** Παράθεση πορισμάτων και σύγκριση των αρχικών σκέψεων τοποθετήσεων που έγιναν στον πρόλογο με τα πραγματικά-μετρήσιμα πορίσματα: Εξαγωγή συμπερασμάτων.

β) Υπόδυση ρόλου (ανάπτυξη ενσυναίσθησης³- εμπλοκή της Επιστήμης της Ψυχολογίας⁴):

- Γίνομαι εγώ ένας μικρός βουλευτής για μια μέρα: Τι μπορώ να εισηγηθώ στις σχολικές εφορίες (τοπική αυτοδιοίκηση) για τη βελτίωση των συνθηκών κοινωνικοποίησης -αποδοχής-διακίνησης των παιδιών με ειδικές (μη κατ' ανάγκη νοητικές) ή άλλες ανάγκες- ικανότητες σε ένα δημόσιο σχολείο; Αδιαφορώ για αυτούς που με εξέλεξαν στο ρόλο του ηγέτη; Ποιος ο ρόλος μου ως ηγέτης;
- Γίνομαι πρόεδρος του σχολείου μου για μια μέρα: Τι μπορώ να εισηγηθώ για την κατάλληλη προσέγγιση των αλλοδαπών παιδιών που φοιτούν στο σχολείο μου ως εκπρόσωπος όλης της μαθητικής κοινότητας; Έχω ευθύνη για τους άλλους πέραν από το στενό μου κύκλο;

2. ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ: Οι αγωνίες μέσα από τους σκληρούς αγώνες επιβίωσης του λαού του Ισραήλ, στην προσπάθειά του να τηρήσει τη συμφωνία που ελεύθερα συνήψε με το Θεό.

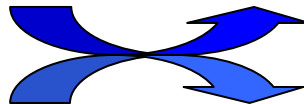
2.1. Δραστηριότητες:

³ Ενσυναίσθηση: Η ψυχολογική ικανότητα – ευχέρεια του να μπορώ να μπαίνω συνειδητά και αγαπητικά στη θέση του άλλου για να αντιληφθώ τα συναισθήματα που βιώνει σε μια συγκεκριμένη στιγμή. Πηγή: Goleman, D. (1995). *Emotional Intelligence*. Bantam Books: N.Y.

⁴ Οριζοντίωση της γνώσης: Διαθεματικότητα. (Kagan 1999, Παρασκευόπουλος 2004, Κουτσελίνη 2005, Πασιάς 2006).

- Η δεύτερη ομάδα μπορεί να διερευνήσει σύγχρονα και ιστορικά παραδείγματα (Ναζιστική Γερμανία, Μικρασία, Πόντος, Αρμενία Ιράκ, Κουρδιστάν, Αφγανιστάν, Λίβανος⁵ κ.λ.π.) και να επισημάνει διαχρονικές ομοιότητες⁶, να παρουσιάσει εποπτικό αντίστοιχο υλικό, να αξιοποιήσει λογοτεχνικά χωρία και υλικό από τον ημερήσιο τύπο- διαδίκτυο. Μαρτυρίες παιδιών που έζησαν τη φρίκη του πολέμου κι όμως συνεχίζουν να προσπαθούν για το αύριο (κλασικό λογοτεχνικό παράδειγμα «Το ημερολόγιο της Άννας Φρανκ»).
- Η ομάδα μπορεί να εστιαστεί ψυχολογικά στο ερώτημα: Γιατί πολλοί άνθρωποι όταν λυγίζουν μπροστά σε προβλήματα παύουν να αγωνίζονται και βρίσκουν ψεύτικες λύσεις; (Ναρκωτικά, νεανική παραβατικότητα). Στην περίπτωση αυτή η ομάδα μπορεί να συνεργαστεί με το σχολικό σύμβουλο στο πλαίσιο μιας συνέντευξης που μπορεί κάλλιστα να αξιοποιηθεί ποικιλότροπα.
- Μια φωτογραφία είναι επίσης ικανή να δημιουργήσει παραγωγή υλικού για το ποιος είναι ο πραγματικός νικητής της ζωής: π.χ. ειδικοί Ολυμπιακοί αγώνες, ζωγραφική από καλλιτέχνες με ειδικές αναπηρίες, ένας αριστούχος μαθητής-φοιτητής με ειδική αναπηρία, ένας πρώην ναρκομανής σε εκδήλωση κατά των εξαρτησιογόνων ουσιών κ.λ.π.

3. ΟΙ ΣΥΝΕΠΑΓΩΓΕΣ: Η κρίση στη σχέση με το Θεό (είδωλα), το συνάνθρωπο (Μουσή ως εξελεγμένο αρχηγό) και τον ίδιο τον εαυτό τους, τους εκπαιδεύει, τους κάνει καλύτερους στη ψυχή, τους γεννά στο τέλος την ελπίδα.

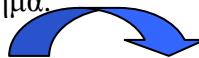
⁵ Η τραγωδία έχει ήδη εκδιπλωθεί τηλεοπτικά μπροστά στα μάτια των μαθητών. Βασικό στοιχείο της Συναισθηματικής Ανάπτυξης στην ηλικία των 13 ετών, το στοιχείο του εγωκεντρισμού και του κλεισίματος στο «εγώ» (Bloom 1956, Gagne 1957, Flavell 1963). Ο γειτονικός Λίβανος για την ηλικία των 13 ετών, δεν προκαλεί ιδιαίτερο δέος. Μπορώ να προκαλέσω συναισθήματα συμπάθειας προς τους «άλλους» στους μαθητές μου;

⁶ Στόχος μου η οριζόντια διερεύνηση του διαχρονικού προβλήματος, χωρίς να ασκώ μικροπολιτική: εστιάζομαι στις αντιξοότητες: διαπολιτισμικά και διαχρονικά. Σέβομαι το συγκεκριμένο Νοητικό στάδιο των μαθητών μου, γι αυτό και το ιστορικής προέλευσης υλικό το προεπιλέγω εγώ ο εκπαιδευτικός, δίνοντας έμφαση στις εκάστοτε ψυχολογικές αντιδράσεις του ανθρώπου μπροστά στις δυσκολίες άλλοτε και τώρα και όχι στην καταδίκη συγκεκριμένων λαών.

Αφού λοιπόν εκπαιδεύονται στις αντιξοότητες της ερήμου, βγαίνουν νικητές. Αποτέλεσμα: Εμπιστεύονται το Θεό, αξιοποιούν τις δυνάμεις που έχουν από το Θεό μέσα τους και τέλος αποκτούν ταυτότητα, γίνονται «**λ α ό ς**».

Δραστηριότητες:

- Οι μαθητές της τρίτης ομάδας μπορούν να διερευνήσουν το ερώτημα - προβληματισμό: **Τι σημαίνει να έχει κάποια πληθυσμιακή ομάδα (στην περίπτωση οι Ισραηλίτες) τα χαρακτηριστικά ενός «λαού» με συγκεκριμένη «εθνική ταυτότητα»;**
- Αφόρμηση στον προβληματισμό μπορεί να δοθεί αφού επεξεργαστούν σε ένα πρώτο στάδιο τα συγκεκριμένα στοιχεία ταυτότητας που αναγράφει η δική τους πολιτική ταυτότητα. Τα παιδιά καλούνται στο πρώτο στάδιο διερεύνησης να ορίσουν γλωσσολογικά την έννοια. Εμπλέκω τη Γλωσσολογία⁷.
- Κατόπιν, εστιάζω το ενδιαφέρον των παιδιών σε δυο σημεία της πολιτικής ταυτότητάς τους: Στην *ιθαγένεια* και στο *θρήσκευμα*. Ερώτημα: «Γιατί τα στοιχεία αυτά είναι διακριτικά γνωρίσματα ταυτότητας του κάθε προσώπου; Ποια στοιχεία χαρακτηρίζουν ένα πλήθος προσώπων ως το «λαό μια χώρας»; Εμπλοκή:
 - Γλωσσολογίας
 - Ιστορίας
 - Αγωγής του Πολίτη
 - Γεωγραφίας
 - Εθνογραφίας
- Εκτός όμως από τα στοιχεία αυτά, θα πρέπει ενσυναισθητικά να κινήσω τους μαθητές μου προς ένα κοσμοπολιτικό άνοιγμα: **Την κατανόηση της πολλαπλής μας ταυτότητας, ως πλουραλιστική επιταγή.** Αυτό το άνοιγμα μπορεί να προκληθεί με το ερώτημα:

⁷ Βλέπε Μπαμπινιώτη, Γ. (1998). *Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας*. Κέντρο Λεξικολογίας: Αθήνα/ σελίδα 1764.

- «Εκτός από ότι με λένε (π.χ.) Γιάννη, είμαι Έλληνας, Χριστιανός, ο πατέρας μου είναι ο τάδε, είμαι την ίδια στιγμή και μέλος διάφορων άλλων κοινωνικών ομάδων. Είμαι καλαθοσφαιριστής, ανήκω στο ναυτικό όμιλο, είμαι εθελοντής αιμοδότης. Με το να είμαι μέλος μιας ή περισσότερων ομάδων, αυτό σημαίνει ότι χάνω ή ξεχνώ τα άλλα στοιχεία ταυτότητας που φέρει η δικιά μου ταυτότητα»;
- Έμφαση στη διατήρηση της διαφορετικότητας (πλουραλισμός) και όχι στη συγχώνευση. Πρότυπο τα διαφορετικά μουσικά όργανα που συνθέτουν μια μελωδία. Το κάθε πρόσωπο ανήκει σε πολλές άλλες ομάδες, ανάλογα με τα ενδιαφέροντα, τα таланτά του. Αυτό σημαίνει να είσαι διαφορετικός. Οι μαθητές της ομάδας καλούνται να παρουσιάσουν στους υπόλοιπους συμμαθητές τους, τα στοιχεία της πολλαπλής τους ταυτότητας, μέσα από τη δραστηριότητα: «Σας συστήνω τον εαυτό μου».
- **Εικαστική⁸ απόδοση του θέματος «πολλαπλή ταυτότητα»:** Μέσα από τη σχηματική απόδοση ομόκεντρων κύκλων⁹ διαφορετικού χρώματος, με πυρήνα το συγκεκριμένο ανθρώπινο πρόσωπο και προεκτάσεις τα υπόλοιπα μέρη-μέλη που το ταυτοποιούν (καθορίζουν). Θα χρειαστούμε εδώ φωτογραφίες από όλα τα παιδιά- μέλη της ομάδας:

Απόδοση του θέματος:

Σχηματικά, πυρήνας ο κύκλος με τη φωτογραφία του Γιάννη (βάση), προέκταση η οικογένεια (1^{ος} ομόκεντρος κύκλος), η πόλη-χωριό(2^{ος} ομόκεντρος), η θρησκεία (3^{ος} ομόκεντρος), η γλώσσα (4^{ος} ομόκεντρος), η ποδοσφαιρική ή άλλη ομάδα-χόμπυς (5^{ος} ομόκεντρος), η χώρα του (6^{ος} ομόκεντρος), η Ευρώπη (7^{ος} ομόκεντρος), ολόκληρος ο κόσμος, η οικουμένη (8^{ος} ομόκεντρος). Η σχηματική απόδοση τελειοποιείται όταν από τον πυρήνα (Ανθρώπινο Πρόσωπο) τα παιδιά σχηματίσουν ένα βέλος με κατάληξη τον τελευταίο(όγδοο) κύκλο, τον κόσμο. Σχηματικά και χρωματικά (αφού θα χρησιμοποιήσουν οχτώ διαφορετικά χρώματα) καταλαβαίνουν πως το πέρασμα του Γιάννη – για το διδάσκοντα: η έξοδος από τον εαυτό του στον κόσμο, έχει μοναδική και ανεπανάληπτη αξία, επειδή η κάθε περιοχή διατηρεί το δικό της χρώμα και **όριο**- για το διδάσκοντα:

⁸ Αξιοποιώ την πολλαπλή νοημοσύνη των μαθητών μου ως δεξιότητα σε αυτή την περίπτωση.

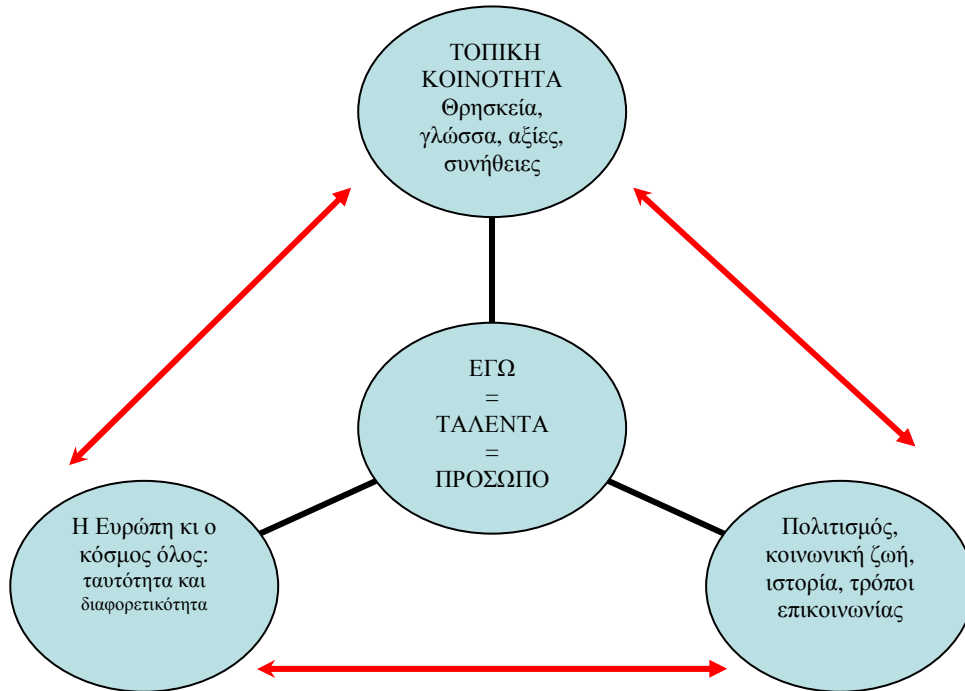
⁹ Συγκερασμός των ομόκεντρων κύκλων της στωικής φιλοσοφίας περί Κοσμοπολιτισμού με την Ορθόδοξη Ανθρωπολογία των Καππαδοκών Πατέρων.

ετερότητα. Συνεπώς, ο Γιάννης και ο κάθε Γιάννης, στην αντίστροφη πορεία που θα πραγματοποιήσει, από τον κόσμο δηλαδή στον εαυτό του, για το διδάσκοντα: αναγνώριση δηλαδή της μοναδικότητας του με σεβασμό προς τους άλλους, διαβαίνει αμερόληπτα και με σεβασμό όλες αυτές τις περιοχές, χωρίς να τις συγχέει, χωρίς να σπάει τα όρια της διαφορετικότητας, όπως τα χρώματα στο ουράνιο τόξο δεν συγχέονται ποτέ μεταξύ τους.

Τέλος, από την εικαστική απόδοση της έννοιας «πολλαπλή ταυτότητα» που θα παρουσιαστεί στην τάξη σχηματικά όπως προαναφέραμε σε ένα μεγάλο χαρτί ή στον υπολογιστή όπου υπάρχει η δυνατότητα γνώσης και χρήσης του από τα παιδιά της τρίτης ομάδας, καλείται ολόκληρη η τάξη να επισημάνει και να διαχωρίσει¹⁰ ανάμεσα στις οχτώ περιοχές που παρουσιάστηκαν, τις χρωματικές περιοχές-κύκλους που συνθέτουν την κοινή «εθνική ταυτότητα» των μαθητών της ομάδας Γ', δραστηριότητα που όσο απλή κι αν φαίνεται ταυτοποιεί στη συνείδηση των μαθητών μας την έννοια «λαός» και με επαναφέρει¹¹ στον αρχικό μου διδακτικό στόχο. **Συμπέρασμα:** Η εθνική μας ταυτότητα είναι ουσιώδες μέρος και μέλος όλης μας της προσωπικότητας (της πολλαπλής μας ταυτότητας) και οφείλουμε να τη διατηρήσουμε σεβόμενοι τον εαυτό μας, τους άλλους, το Θεό δημιουργό.

¹⁰ Διαχωρισμός= η εμπέδωση του ζητούμενου.

¹¹ Τα παιδιά καθοδηγούνται ήδη από το Δημοτικό στην κατασκευή και ερμηνεία τέτοιων γραφημάτων. Αξιοποίηση της οριζοντίωσης της γνώσης, συγκεκρισμός ικανοτήτων –δεξιοτήτων, αξιοποίησης της «αναμενόμενης παιδαγωγικής λειτουργίας της εικόνας, εφαρμογή του **B.D.A. Lesson Structure**. Διεθνής όρος γνωστός στην Ανάπτυξη Αναλυτικών Προγραμμάτων, που σημαίνει: Αξιοποιώ αυτά που διδάχτηκαν (Before), τα συνδέω με αυτά που διδάσκονται αυτή τη στιγμή (During) και με αυτά που θα ακολουθήσουν (After)στο μέλλον (διαθεματικά στη συγκεκριμένη περίπτωση). Η γνώση δεν εξαντλείται ποτέ στα πλαίσια μιας διδακτικής ενότητας.

Παραπάνω σχηματοποιήσαμε σε γενικές γραμμές το αξιολογικό εννοιολογικό πλαίσιο μέσα από το οποίο ο διδάσκων/ διδάσκουσα θα βοηθήσει τα παιδιά να σχηματοποιήσουν σε ομόκεντρα εξακτινωμένους κύκλους την έννοια «πολλαπλή ταυτότητα».